

АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ

**УТИЦАЈ САВРЕМЕНИХ МЕДИЈА НА РАЗВОЈ
ГОВОРА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА**

МАСТЕР РАД

Ментор:

др Слађана Миленковић, проф.

Студент:

Марина Ђорђевић

Број индекса: 20/2024М

Сремска Митровица,

2026.

АКАДЕМИЈА СТРУКОВНИХ СТУДИЈА – СИРМИЈУМ

**УТИЦАЈ САВРЕМЕНИХ МЕДИЈА НА РАЗВОЈ
ГОВОРА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА**

МАСТЕР РАД

Ментор:

др Слађана Миленковић, проф.

Студент:

Марина Ђорђевић

Бр. Индекса: 20/2024М

Сремска Митровица,

2026.

Сажетак

Рад се бави применом савремених медија у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста и њиховим утицајем на развој говора и комуникације. Истраживање је обухватило анализу одговора васпитача и систематско посматрање децјег коришћења медија у вртићу. Резултати показују да васпитачи у свом раду често користе савремене медије, попут лаптопа, паметних телефона и интернета, најчешће у оквиру пројектних активности, али и спонтано, пратећи интересовања деце. Уочено је да медији могу имати позитивне ефекте на развој говора деце, јер подстичу богатији речник, активнију вербалну комуникацију и лакше изражавање мишљења. Са друге стране, неконтролисана употреба медија, посебно у породичном окружењу, може довести до смањене комуникације са одраслима и слабије вербализације. Посматрање активности показало је да деца медијске садржаје не доживљавају пасивно, већ активно учествују у разговору, постављају питања, повезују садржаје са личним искуством и користе их као подстицај за игру. Значајну улогу у том процесу има васпитач, који усмерава употребу медија, подстиче дискусију и објашњава непознате појмове. Резултати указују да педагошки осмишљена и контролисана употреба савремених медија може представљати значајну подршку развоју говора, комуникације и учења деце предшколског узраста.

Кључне речи: савремени медији, дете, утицај, говор.

Садржај:

УВОД.....	5
ТЕОРЕТСКИ ДЕО	7
1. ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ ДИДАКТИЧКИХ МЕДИЈА	7
2. САВРЕМЕНИ МЕДИЈИ У ОБРАЗОВАЊУ	9
2. 1. Најчешће коришћени медији у образовању	12
2. 2. Савремени дигитални медији у образовању	14
3. РАЗВОЈ ГОВОРА, ЈЕЗИКА И КОМУНИКАЦИЈЕ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА ..	16
3. 1. Средства за подстицање говора, језика и комуникације	17
4. ФУНКЦИЈЕ САВРЕМЕНИХ МЕДИЈА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА РАЗВОЈ ГОВОРА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА	19
4. 1. Позитивни и негативни утицаји дигиталних медија на децу	21
4. 2. Утицај интернета и дигиталних уређаја на говорно-језички развој деце предшколског узраста	23
5. МЕТОДОЛОШКИ ДЕО	25
5. 1. Циљ и карактер истраживања	25
5. 2. Сврха истраживања	25
5. 3. Предмет истраживања	25
5. 4. Задаци истраживања	25
5. 5. Узорак истраживања	26
5. 6. Методе и технике прикупљања података	26
5. 7. План истраживања	26
5. 8. Реализација истраживања	27
5. 9. Обрада и интерпретација података	27
6. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ	28
7. ПРЕДЛОГ ПРОМЕНА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ПРАКСЕ	40
7. 1. Предлог промена у оквиру пројекта реализованог у пракси	42
ЗАКЉУЧАК	47
ЛИТЕРАТУРА	49
ПРИЛОЗИ	53

УВОД

Савремено друштво карактерише интензиван технолошки развој и све већа заступљеност дигиталних медија у свакодневном животу, што се неминовно одражава и на систем предшколског васпитања и образовања. Деца предшколског узраста одрастају у окружењу у којем су дигитални уређаји и медијски садржаји лако доступни и често присутни од најранијег детињства. У том контексту поставља се питање на који начин савремени медији утичу на развој говора и комуникативних вештина деце, као и да ли њихова употреба представља подстицај или потенцијални ризик за језички развој.

Прекомерна и непланирана употреба медија може довести до пасивности детета, сиромашнијег речника и смањене вербалне интеракције са вршњацима и одраслима, што може негативно утицати на развој друштвених и језичких компетенција. Са друге стране, квалитетно одабрани и педагошки осмишљени дигитални садржаји могу представљати значајан ресурс у подстицању говорног изражавања, богаћењу речника и развијању разумевања језичких структура. Истраживања указују да већина деце предшколског узраста рано овладава основним рачунарским вештинама, често и пре него што усвоји рукописно читање и писање (Андевски и Вулетић, 2017). Поједини аутори истичу позитивне корелације између коришћења рачунара и развоја говора, као и усвајања матерњег и страног језика, нарочито у критичном периоду за говорни развој детета (Чаврић, 2023). Такође, наглашава се да медији могу подстицати креативност, машту и информисаност, обогаћујући речник кроз приче, песме и образовне садржаје (Јурчић, 2017). Посебно се истиче значај дигиталних сликовница у проширивању фонда речи и знања (Миленковић и Ристић, 2023), али и упозорава на негативне последице прекомерне употребе рачунара, као што су пасивност и смањење вербалне интеракције (Миленковић, Николић и Чворовић, 2025).

Кључну улогу у овом процесу има васпитач, који својим стручним знањем и педагошком осмишљеношћу може усмерити употребу медија ка подстицању здравог говорног развоја. Како истиче Миленковић (2008), улога одраслих у избору и усмеравању медијских садржаја од пресудног је значаја за правилан језички развој детета.

Полазећи од наведеног, предмет овог рада јесте испитивање утицаја савремених медија на развој говора деце предшколског узраста, као и начина на који васпитачи користе медије у васпитно-образовном раду. Циљ истраживања је да се сагледа учесталост и начин употребе савремених медија у вртићу, као и њихов могући утицај на говорни развој и комуникацију деце. Истраживање обухвата анализу ставова васпитача и систематско посматрање децјег коришћења медија током васпитно-образовних активности. Рад има за циљ да допринесе бољем разумевању ове актуелне теме и понуди смернице за унапређивање праксе у области ране језичке писмености.

ТЕОРЕТСКИ ДЕО

1. ПОЈАМ И ЗНАЧАЈ ДИДАКТИЧКИХ МЕДИЈА

Појам медија потиче од латинске речи *medium* и означава оно што се налази „у средини“, односно представља посредника или средство које омогућава повезивање два елемента (Vučklija, 1980). У свакодневној употреби медиј се најчешће схвата као средство за преношење информација и порука. У наставном процесу, комуникација између наставника и ученика одвија се управо посредством различитих канала, при чему је говор наставника један од основних природних медија, јер се њиме преносе знања, мисли и објашњења.

Поред вербалне комуникације, у образовно-васпитном раду значајну улогу имају и техничка средства која служе као посредници у процесу учења. Међутим, она сама по себи нису медији у педагошком смислу. Тек када се плански укључе у наставни процес и почну да служе остваривању јасно дефинисаних циљева учења, она добијају статус дидактичких медија. То значи да постају средство које мотивише ученике, подстиче њихово интересовање, олакшава разумевање појава и доприноси увежбавању одређених вештина (Vilotijević, 1999). Дакле, дидактички медији представљају сва она средства која, у оквиру организованог васпитно-образовног процеса, посредују између педагошког радника и детета и омогућавају ефикасније учење. Посебна област која се бави њиховом применом у настави јесте медијска дидактика, која проучава теоријске и практичне аспекте употребе медија у образовању.

Средина у којој деца живе и уче представља важан извор сазнања, па се васпитно-образовни процес не мора одвијати искључиво у учионици. Деца могу стицати знања и кроз непосредно посматрање природних појава, предмета и различитих продуката људске делатности. У многим ситуацијама васпитачи/наставници уносе одређене објекте у простор за васпитно-образовни рад како би их деца могли директно опаžати и истраживати. Међутим, када то није могуће, наставник се ослања на дидактичке медије који омогућавају приближавање стварности ученицима и олакшавају разумевање

наставних садржаја. Њихов значај је велики, јер допуњују васпитно-образовне методе и представљају кључни фактор у процесу учења (Potkonjak, 1968; према Stanković, 2008).

Према Мандићу (Mandić, 2003), савремени дидактички медији доприносе растерећењу педагошких радника од рутинских послова, омогућавају индивидуализацију васпитно-образовног процеса и прилагођавање различитим способностима и стиливима учења деце. Они омогућавају активније учешће деце, већу мотивацију и боље разумевање наставних садржаја. Поред тога, подстичу развој критичког мишљења, самосталности у учењу и трајније усвајање знања. Дидактички медији такође омогућавају модернизацију васпитно-образовних метода и доследнију примену основних педагошких принципа, као што су очигледност, поступност, индивидуализација и повезаност теорије и праксе. Њиховом применом васпитачи/наставници добијају улогу организатора и усмераваача васпитно-образовног процеса, док деца постају активни учесници у стицању знања.

У педагошкој теорији постоје различите класификације дидактичких медија, што је последица њихове разноврсности и сложене примене у настави. Један од приступа заснива се на карактеру васпитно-образовних активности, па се издвајају демонстративни, радни, лабораторијски, манипулативни и други облици медија. Други приступ заснива се на укључености чулних органа, па се медији деле на вербалне, текстуалне, визуелне, аудитивне и аудиовизуелне (Pedagoški rečnik, 1967; према Stanković, 2008). Поред наведених, у савременој наставној пракси све више се истичу и универзални дидактички медији, који интегришу више облика презентације садржаја (слику, звук, текст и филм) у једном систему, чиме се повећава њихова образовна ефикасност (Mandić, 2003).

2. САВРЕМЕНИ МЕДИЈИ У ОБРАЗОВАЊУ

Масовни медији и савремене технологије данас су дубоко интегрисани у свакодневни живот човека и њихово присуство се из дана у дан повећава. Они имају значајну улогу у животу сваког појединца, а нарочито деце и младих (Čilić i Brajković, 2021). Уколико упоредимо савремене генерације са претходним, уочавају се изражене промене у начину комуникације, учења, као и у организацији слободног времена и других свакодневних активности. Меклуан (McLuhan, 2008) истиче да је медиј сам по себи порука и да има моћ да обликује размере и облике људског повезивања и деловања. Медији утичу на формирање друштвених процеса, потреба и трендова, при чему је њихова улога у креирању садржаја намењених деци и младима посебно наглашена (Burić, 2010).

Према Милиши и сарадницима (2009), савремено друштво не може се посматрати без разумевања улоге медија и њиховог утицаја на различите аспекте живота појединца. Повећана потреба за брзом комуникацијом и разменом информација допринела је развоју бројних медијских алата. Медији су постали један од кључних фактора социјализације младих и готово незаобилазан део њихове свакодневице, укључујући и образовни систем. У том смислу, они данас не представљају само средство преношења информација, већ активно учествују у обликовању ставова, вредности и друштвених трендова (Majdenić, 2019).

Иако постоје различита теоријска одређења и класификације медија, њихово појмовно дефинисање није једнозначно. Најопштије, медиј се може разумети као средство које омогућава пренос порука, информација и обавештења (Majdenić, 2019).

Са развојем масовних медија јавила се и потреба за истраживањем њихове примене у образовном процесу. Прва значајнија истраживања почињу још са појавом телевизије, док се касније, развојем рачунарске технологије, посебно од седамдесетих година прошлог века, интензивира проучавање примене рачунара у настави и учењу (Rodek, 2007). Савремена истраживања указују да је ефекат медија у образовању резултат деловања више фактора, те да медији представљају само један сегмент сложеног дидактичког система (Rodek, 2007). Њихова примена се најчешће оправдава тиме што могу да олакшају процес

учења, повећају мотивацију ученика и омогуће примену савременијих наставних метода, што у коначници доприноси бољим исходима учења (Rodek, 2011).

Савремене технологије подржавају развој како основних, тако и сложених вештина, а њихов значај посебно долази до изражаја у контексту целоживотног учења. Током развоја образовних система, технолошке иновације су отварале нове могућности, а једна од најзначајнијих промена свакако је појава интернета. Он представља моћан ресурс који подстиче мотивацију и радозналост ученика, омогућавајући лакши приступ знању. Тиме се традиционално затворени образовни систем постепено трансформише у отворенији и флексибилнији модел учења.

Примена савремених медија у образовању може бити веома ефикасна, иако још увек не постоји потпуна сагласност о томе који су медији најделотворнији у настави. Ипак, телевизија, рачунар и интернет остају најчешће коришћени облици медија у образовном контексту. Савремени образовни системи постепено интегришу медије у наставу, комбинујући их са традиционалним методама рада. Такође, истраживања показују да већина испитаника преферира комбиновани модел учења који спаја класичну наставу и образовање на даљину (Nadrljanski i sar., 2007; prema Čilić i Brajković, n.d.).

У савременом друштву долази до постепене трансформације културе учења у складу са новим друштвеним потребама, што захтева и прилагођавање образовних система. У том контексту, посебно се истичу два приступа примени технологије у настави: учење путем медија и учење уз помоћ медија и технологије (Vijaykumar, 2014; према Čilić i Brajković, 2021).

Савремено друштво суочава се са снажним утицајем медија и информационо-комуникационих технологија, које значајно обликују начин на који појединци перципирају свет, формирају вредности, стичу знања и развијају социјалне односе. Према наводима Вулетић и Андевски (2017), медији данас имају важну улогу у процесима социјализације, самообразовања и изградње идентитета, при чему утичу не само на информисање и забаву, већ и на образовно и културно расуђивање. Они обликују стилове живота и системе вредности, истовремено показујући своју двоструку природу: са једне стране омогућавају доступност огромне количине информација и нових облика комуникације, док са друге

стране носе ризик од манипулације, зависности и доминације технолошких образаца понашања.

Посебно је значајно то што су медији постали једна од кључних институција социјализације, те детињство у 21. веку поприма нове карактеристике. Деца одрастају у медијски обликованом окружењу, у интерактивним и дигитално посредованим односима, што захтева развој нових компетенција за разумевање стварности. Савремена деца, често означена као „дигитални урођеници“, стичу рачунарску писменост пре него што овладају традиционалним облицима писмености, што указује на померање тежишта у развојним искуствима раног детињства (Вулетић и Андевски, 2017). Ова чињеница има посебан значај за истраживање развоја говора, јер се језичка интеракција све чешће одвија у дигиталном окружењу.

Истовремено, пораст употребе медија поставља бројна педагошка питања. Уколико се медији користе некритички и без стручног вођења, могу довести до смањења непосредне комуникације, површног усвајања информација и осиромашења језичког искуства. Насупрот томе, уколико се интегришу промишљено и у складу са развојним потребама детета, медији могу постати подстицајно средство за учење, развој говора и ширење комуникативних компетенција. У том контексту, улога васпитача добија посебан значај, јер је неопходно повезати технолошке могућности са педагошким циљевима.

Процеси васпитања и образовања данас се не могу посматрати одвојено од медијски посредованог понашања, будући да се медијска и немедијска сфера све више прожимају. Због тога је неопходно емпиријски испитати на који начин медији утичу на развојне аспекте детета, посебно у домену говора и комуникације. Разумевање логике савремених медија и њихових последица омогућава одговорније планирање васпитно-образовног рада и доприноси креирању хуманог и развојно подстицајног приступа медијској реалности.

Полазећи од ових теоријских поставки, истраживање у оквиру овог рада усмерено је на испитивање утицаја савремених медија на развој говора деце предшколског узраста, са посебним освртом на могућности њихове свесне, педагошки утемељене и функционалне примене у предшколској пракси.

2. 1. Најчешће коришћени медији у образовању

Графоскоп

Графоскоп спада у дидактичке медије који се у наставној пракси често користе, што потврђују и истраживања Мандића (2003). Његова примена подразумева употребу провидних фолија на које васпитачи могу унапред или у току планираних ситуација учења да приказују одабране садржаје посебним маркерима. Важна предност овог медија јесте чињеница да васпитач током рада остаје окренут ка деци, чиме се одржава континуирана комуникација и праћење реакција деце. Пројекција садржаја врши се на платно или зид, а у зависности од услова, видљивост се може побољшати затамњивањем просторије, иако савременији уређаји омогућавају јасну слику и без тога. Фолије се могу систематизовати и чувати, што омогућава формирање збирки васпитно-образовног материјала. Графоскоп се у савременом васпитно-образовном процесу често комбинује са рачунаром и другим дигиталним уређајима, чиме постаје део мултимедијалног система.

Дијапројектор

Дијапројектор служи за приказивање дијапозитива и дијафилмова, који се разликују по техничкој организацији садржаја. Код дијафилма слике су повезане у континуирану траку, док су код дијапозитива оне одвојене у појединачне оквире. Савремени уређаји овог типа најчешће су аутоматизовани, што олакшава њихову употребу у васпитно-образовном процесу. Деца могу да посматрају пројектоване садржаје онолико дуго колико је потребно, а васпитач има могућност да се враћа на претходне слике. Ова флексибилност омогућава боље разумевање одабраних садржаја, посебно када је неопходна визуелна подршка.

CD плејер

Развој аудио технологије допринео је увођењу CD плејера у васпитно-образовни процес, који је омогућио снимање и репродукцију васпитно-образовних садржаја. Његова употреба омогућава деци да слушају одабрани материјал више пута, уз могућност паузирања и понављања делова који захтевају додатно објашњење. У васпитно-образовној пракси то значи већу ефикасност и мањи губитак времена током рада.

Епископ

Епископ је пројекциони уређај намењен приказивању непрозирних материјала, као што су штампани текстови, фотографије, шеме и слике. Његова предност је у томе што омогућава увећано приказивање садржаја, чиме се олакшава уочавање детаља и разумевање одабраног материјала.

Филм у настави

Филм представља значајно наставно средство које се користи када је потребно приказати садржаје који се тешко могу објаснити другим средствима. Његова вредност огледа се у могућности верног приказивања стварности, као и у техничким опцијама као што су успоравање, убрзавање и увећање појава (Vilotijević, 1999). Филм омогућава и визуелизацију апстрактних појмова, као и приказ микроскопских или веома великих објеката. У васпитно-образовном процесу користи се у различитим фазама – као увод, демонстрација или синтеза одабраних васпитно-образовних садржаја. Његова примена доприноси већој мотивацији, пажњи и активном учешћу деце у планираним ситуацијама учења.

Телевизија

Телевизија као медиј омогућава пренос слике и звука у реалном времену и представља значајно средство образовне комуникације. Њена примена у васпитно-образовном процесу омогућава деци да прате догађаје и појаве које им иначе не би биле доступне. Образовни потенцијал телевизије огледа се у могућности приказивања удаљених простора, реконструкције догађаја и демонстрације сложених процеса. Такође, постојање специјализованих образовних програма додатно доприноси њеној васпитно-образовној вредности (Mandić, 2003).

Савремени дигитални медији

Развој дигиталне технологије довео је до појаве микрокамера, ВІМ пројектора, интерактивних табли и мултимедијалних система. Ови уређаји омогућавају интеграцију слике, звука, текста и видеа у јединствен васпитно-образовни систем, чиме се значајно унапређује квалитет васпитно-образовног процеса. Њиховом применом повећава се активност деце, мотивација и квалитет усвајања знања, док васпитач добија улогу

организатора и водитеља васпитно-образовног процеса. Повезивањем са рачунарским мрежама, ови системи омогућавају приступ великом броју образовних ресурса.

2. 2. Савремени дигитални медији у образовању

Развој савремених дигиталних технологија довео је до значајних промена у образовном процесу и утицао на начин организовања наставе, учења и комуникације међу учесницима образовања. Савремени дигитални медији омогућавају приступ информацијама, размену садржаја и примену различитих облика интерактивног учења, чиме се образовни процес постепено удаљава од традиционалног модела наставе и усмерава ка активнијем учешћу ученика.

Примена дигиталних медија у образовању подразумева коришћење различитих уређаја и платформи који омогућавају приказивање, обраду и дељење наставних садржаја у дигиталном облику. Њихова употреба доприноси већој флексибилности наставе и отвара могућности прилагођавања садржаја индивидуалним потребама и способностима ученика. У том процесу мења се и улога наставника, који из доминантног преносиоца знања прелази у улогу организатора, ментора и подршке ученицима у процесу самосталног учења.

Савремени дигитални медији представљају технолошка средства која омогућавају пренос, обраду и размену информација у процесу учења и поучавања, при чему доприносе већој интерактивности и активнијем укључивању ученика у образовни процес (Minić, 2017).

Међу најзаступљенијим дигиталним медијима у образовању издвајају се **рачунари и лаптоп уређаји**. Они омогућавају приступ електронским наставним материјалима, претраживање информација, израду задатака и коришћење образовних програма, чиме се подстиче развој дигиталне писмености и самосталног истраживања.

Таблет уређаји заузимају посебно место због једноставног коришћења, преносивости и могућности интерактивног рада. Они омогућавају приказ мултимедијалних садржаја, коришћење образовних апликација и прилагођавање активности индивидуалним потребама деце, док екран осетљив на додир додатно подстиче активно учешће у учењу (Minić, 2017).

Паметни телефони, као мобилни уређаји, омогућавају приступ васпитно-образовним садржајима независно од места и времена. Њихова употреба огледа се у коришћењу образовних апликација, претраживању информација и комуникацији у оквиру наставног процеса, што се често повезује са концептом мобилног учења.

Интернет и онлајн окружење представљају важан ресурс у савременом образовању јер омогућавају приступ великом броју образовних садржаја, електронским библиотекама, базама података и платформама за учење. На тај начин се подстиче самостално истраживање и развој компетенција за рад у дигиталном окружењу.

Мултимедијални садржаји, који обједињују текст, слику, звук, анимацију и видео запис, доприносе бољем разумевању васпитно-образовних садржаја и повећавају мотивацију за учење. Комбиновањем различитих медијских формата олакшава се усвајање сложенијих појмова.

Образовне апликације и дигитални алати омогућавају реализацију различитих активности попут решавања задатака, провере знања, симулација и интерактивних вежби. Њихова значајна предност огледа се у могућности давања непосредне повратне информације и прилагођавања индивидуалном темпу учења.

Електронски наставни материјали, попут дигиталних уџбеника, представљају савремен облик организације наставних садржаја. Они омогућавају комбиновање различитих медијских елемената и лакшу доступност и прегледност образовних садржаја.

Ипак, успешна примена дигиталних медија захтева пажљиво педагошко планирање, како технологија не би постала циљ сама по себи, већ средство за унапређење процеса стицања знања и развоја деце.

3. РАЗВОЈ ГОВОРА, ЈЕЗИКА И КОМУНИКАЦИЈЕ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Развој говора и језика код деце обухвата како способност спонтане продукције говора, тако и разумевање говора који долази из непосредног окружења, односно од других особа. У предшколском периоду деца показују изражену радозналост и интересовање за стицање нових знања, нарочито кроз игре речи, загонетке, шале и метафоре. Њихов речник у овом узрасту може достићи ниво који је сличан вокабулару просечне одрасле особе. Око шесте године деца су у стању да формирају сложеније реченице које могу садржати и до осам речи, при чему су оне знатно развијеније и по структури и по значењу у односу на ранији период (Golubović, 2012c).

Говор и језик се не могу посматрати одвојено, јер су међусобно условљени и чине јединствен процес развоја. Језик као систем и говор као његова реализација представљају целину чији су развој и усвајање међусобно повезани. Развој говорно-језичких способности обухвата две основне компоненте: продукцију и интерпретацију говора, односно способност изражавања мисли језиком и способност разумевања говора саговорника. Продукција подразумева претварање идеја у језички израз, док разумевање представља процес пријема и тумачења порука из окружења (Golubović, 2012b).

Деца од рођења поседују урођени језички потенцијал који омогућава брз развој говора, посебно у раном детињству (Škarić, 1988). Језик представља апстрактан систем, док је говор његова конкретна реализација. Један од најпоузданијих начина процене говорно-језичког развоја код предшколске деце јесте разговор, који подстиче спонтану вербалну и невербалну комуникацију (Golubović, 2012c).

Важну улогу у развоју говора имају читање и причање, јер доприносе богаћењу речника и развијању љубави према књизи. Децу треба подстицати да постављају питања, описују догађаје и изражавају емоције, као и да траже објашњења за непознате појмове (Ilić, Nikolić, Jovanović, 2006).

Усвајање језика је континуиран процес који траје током целог живота. До треће године деца углавном усвајају основе матерњег језика и формирају једноставне реченице. Гласовни систем се најчешће у потпуности развија до пете или шесте године, након чега се језик даље усавршава кроз школовање и формално учење читања и писања (Mesec, 2011).

Деца предшколског узраста са уредним говорно-језичким развојем правилно изговарају гласове, користе граматички исправне реченице, разумеју временске и просторне односе и показују интересовање за различите активности попут игре, песама и читања. Њихов речник се процењује на око 8.000 до 14.000 речи, а до једанаесте године може достићи и до 40.000 речи (Vulfolk, Пјуз, Volkar, 2014).

Структуру језика чине фонологија, морфологија и синтакса. Говор може бити флуентан, семантички флуентан и прагматски флуентан, при чему је прагматски флуентан говор најразвијенији облик комуникације (Golubović, 2012d).

На развој говора значајно утичу социјални и биолошки фактори. Породица и социјално окружење имају кључну улогу, док биолошки фактори обухватају развој слуха, вида, моторике и интелигенције (Starc i sar., 2004). Деца у предшколском узрасту постепено развијају способност прилагођавања говора различитим саговорницима и ситуацијама (Žigorođa, Miočinović, 2007).

3. 1. Средства за подстицање говора, језика и комуникације

Игра представља основни начин учења у предшколском узрасту, јер деца кроз њу спонтано стичу знања и искуства. Она омогућава развој говора, језика и комуникације, како са вршњацима, тако и са одраслима. Посебно су значајне језичке игре које користе језик као основно средство изражавања (Миленковић, 2010).

Деца кроз игру опонашају одрасле, посматрају и усвајају обрасце понашања и говора. На тај начин развијају сопствени говорни израз и обогаћују речник. Дидактичке игре са јасно дефинисаним правилима и циљевима омогућавају процену постигнућа и додатно подстичу развој говора (Миленковић, 2010).

Игра треба да буде слободна, мотивишућа и прилагођена индивидуалним потребама детета. Она доприноси не само развоју говора, већ и развоју креативности, маште и социјалних односа (Hansen, Kaufmann, Walsh, 2001).

Књижевна дела, као што су бајке, басне и приче, представљају важан извор развоја језика. Деца кроз слушање и анализу садржаја усвајају нове речи и развијају способност разумевања и изражавања (Миленковић, 2010).

Песме имају значајну улогу у развоју језика због ритма и лакоће памћења. Оне доприносе обогаћивању вокабулара и позитивно утичу на целокупан развој детета (Hreljević, 2007; Posokhova, 2010; према: Popović, 2024). Након слушања прозних текстова, децу треба подстицати на препричавање, чиме се развија граматичка исправност и изражајност (Миленковић, 2010).

Артикулационе вежбе кроз игру доприносе јачању говорних органа и правилном изговору гласова (Posokhova, 2010; према: Popović, 2024). Окружење има кључну улогу у развоју говора, те је важно да буде подстицајно и богато језичким садржајима (Rade, 2005).

Према Виготском, говор и мишљење развијају се кроз социјалну интеракцију са другима, посебно са одраслима и вршњацима (Vasta i sar., 1995).

Савремени медији имају двоструки утицај на развој говора. Едукативни садржаји могу обогатити речник и разумевање, док неадекватни садржаји без надзора могу имати негативне последице (Milenković i sar., 2025). Слично томе, рачунари и видео-игре могу подстицати развој језика ако се користе правилно и уз контролу одраслих, али и довести до социјалне изолације ако се користе неконтролисано.

4. ФУНКЦИЈЕ САВРЕМЕНИХ МЕДИЈА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА РАЗВОЈ ГОВОРА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Разматрајући улогу медија у савременом друштву, Јурчић (Jurčić, 2017) истиче да медији не обављају искључиво информативну функцију, већ представљају сложен систем утицаја који обухвата образовање, социјализацију, забаву и обликовање вредности. Медији имају више функција: информативну, образовну, социјализацијску, интегративну, забавну, али и селективну и интерпретативну. Они омогућавају стицање знања, подстичу јавну комуникацију, преносе културно наслеђе и утичу на формирање ставова и понашања појединаца (Миленковић и Ристић, 2023).

У савременом контексту, ове функције се реализују и путем различитих дигиталних медија, као што су рачунари и лаптоп уређаји, таблет уређаји, паметни телефони, интернет и онлајн окружење, мултимедијални садржаји, образовне апликације и дигитални алати, као и електронски наставни материјали. Ови медији омогућавају брз приступ информацијама, интерактивност и различите облике комуникације, што додатно појачава њихов утицај на развој детета.

У контексту предшколског узраста, посебно су значајне информативна, образовна и социјализацијска функција медија. Информативна функција доприноси проширивању сазнајног искуства детета, док образовна функција омогућава усвајање нових појмова, развој речника и разумевање различитих језичких модела. Социјализацијска функција огледа се у томе што медији посредују одређене обрасце комуникације, вредности и културне норме, што може утицати на начин на који дете развија говорне и комуникативне вештине (Јурчић, 2017). У том процесу, дигитални медији као што су образовне апликације, мултимедијални садржаји и интернет платформе додатно подстичу интеракцију и вербално изражавање.

Деца данас одрастају у окружењу које подразумева рани контакт са дигиталним и медијским технологијама, па се медијско описмењавање све више сматра важним делом њиховог развоја, прилагођеним узрасту. У пракси, деца у слободном времену чешће користе медије у сврху забаве него у образовне сврхе, посебно у породичном окружењу.

Због тога је важно да предшколске установе подстичу развој критичког и одговорног односа према медијима, пре свега кроз сарадњу са родитељима и њихово упознавање са могућим негативним последицама прекомерног коришћења медијских садржаја (Milenković, Dražić i Ristić, 2023).

Јурчић (Jurčić, 2017) наглашава да медији делују кроз више нивоа утицаја: на знање, ставове, емоције и понашање. Према томе, медијски садржаји могу подстицати стицање нових знања и ширење речника, обликовати мишљење о одређеним темама, изазивати емоционалне реакције и утицати на комуникацијско понашање. Ово је од посебног значаја у периоду раног детињства, када је говорни развој интензиван и када дете усваја језичке структуре кроз интеракцију са окружењем. У том процесу значајну улогу имају и дигитални медији, јер омогућавају визуелно и аудитивно богатије садржаје који могу подстаћи развој речника и говорне експресије.

Иако медији имају бројне позитивне потенцијале, ауторка указује и на могуће дисфункције. Прекомерна изложеност медијима може довести до пасивизације, површног усвајања садржаја, смањене директне комуникације и језичке некултуре. Нарочито се истиче ризик од доминације забаве над образовним садржајем, што може утицати на квалитет јавног дискурса и на развој критичког мишљења (Јурчић, 2017). Уколико се медији користе без педагошког усмеравања, могу подстицати површност, конзумеризам и пасивност, што се може негативно одразити и на говорни развој детета. У том контексту, неправилна или неструктурирана употреба дигиталних медија (нпр. паметних телефона и видео садржаја без образовне сврхе) може додатно појачати ове негативне ефекте.

С друге стране, када се медији интегришу у васпитно-образовни процес на промишљен и сврсисходан начин, они могу постати значајно средство за подстицање комуникације, креативности и језичког изражавања. У том смислу, улога васпитача је кључна – он повезује медијске садржаје са развојним потребама детета, подстиче разговор, поставља питања, проширује значење појмова и омогућава да медијско искуство постане подстицај за активну вербалну интеракцију. При томе се све више користе и дигитални образовни ресурси као што су мултимедијални садржаји, образовне апликације и електронски наставни материјали.

Полазећи од теоријских поставки које износи Јурчић (2017), може се закључити да утицај савремених медија на развој говора деце предшколског узраста није једнозначан. Он зависи од начина употребе, садржаја који се пласирају и степена педагошке медијације одраслих. Управо зато је неопходно емпиријски испитати на који начин и у којој мери савремени медији, укључујући и дигиталне медије, утичу на развој говорних и комуникативних компетенција деце у предшколској установи.

4. 1. Позитивни и негативни утицаји дигиталних медија на децу

Дигитални медији могу имати значајну улогу у психофизичком развоју деце, посебно када је реч о образовним аспектима учења (Jurčić, 2017; Milenković, Dražić i Ristić, 2023). Њихова примена може представљати подршку процесу стицања знања, као и развоју различитих вештина. У пракси постоји више примера употребе дигиталних алата у раду са децом предшколског узраста, при чему се истиче њихов позитиван допринос развоју комуникационих способности и социјалних вештина (Павловић Бренеселовић, 2021; Влада Републике Србије, 2023).

Ипак, прекомерна изложеност непримерним садржајима путем телефона, телевизије или рачунара може негативно утицати на укупан развој деце (Ћосић, 2020; према Milenković, Dražić i Ristić, 2023). Савремено друштво подразумева употребу медијских технологија, због чега је неопходно да деца развијају медијску писменост како би се лакше припремила за будуће друштвене токове. У том процесу важну улогу имају компетентни и медијски образовани васпитачи (Миленковић, 2012), који треба да користе дигиталне алате у сврху креирања образовних ситуација, уз контролу времена коришћења и одабира садржаја.

Дигитална технологија треба да буде интегрисана у постојеће наставне и васпитне програме, како у предшколском, тако и у школском образовању, уз њено комбиновање са другим дидактичким средствима и материјалима за учење. Њена примена у образовању има смисла само уколико доприноси остваривању планираних исхода и циљева учења. У процесу васпитно-образовног рада посебан значај има интеракција са децом, јер на основу њихових потреба одрасли могу планирати даље кораке, као и процењивати успешност и ефекте образовног процеса (Анђелковић, 2008). Развојно примерена употреба дигиталних

технологија омогућава деци да уче уз помоћ технологије, али и да се упознају са технологијом, њеним могућностима и безбедним начинима коришћења

Поред образовних предности, истичу се и могући ризици употребе дигиталних технологија од стране деце предшколског и млађег школског узраста које наводи ауторка Кузмановић са сарадницима (2019):

- изложеност штетним и узрасно непримереним садржајима (нпр. експлицитни сексуални и порнографски садржаји, вулгаран језик, говор мржње, итд.);
- укљученост у дигитално насиље (трпљење и вршење);
- изложеност комерцијалним садржајима (огласима, рекламама);
- изложеност нетачним и непоузданим информацијама (тзв. лажним вестима);
- приступ сервисима и платформама пре прописаног узраста (непоштовање доње узрасне границе, која је обично 13 година);
- контакти са злонамерним особама које имају за циљ да сексуално или на други начин злоупотребе дете (тзв. интернет предатори);
- дељење личних информација на интернету (укључујући и дељење од стране родитеља, тзв. шерентинг);
- злоупотреба личних података, крађа идентитета, лажно представљање, преваре путем интернета;
- трошење новца (нпр. приликом играња видео-игара или случајна куповина унутар апликација);
- вируси, спамови, хаковања, нежељена пошта (Кузмановић, Златаровић, Анђелковић и Жунјић-Џицварић, 2019: 30).

Истраживања показују да прекомерна употреба дигиталних медија може довести и до здравствених проблема као што су гојазност, поремећаји сна и проблеми са видом (Министарство просвете, науке и технолошког развоја, 2020; према Milenković, Dražić i Ristić, 2023). Такође, дуготрајна изложеност овим садржајима може бити повезана са појавом анксиозности, депресивних симптома и променама у понашању деце.

Развој дигиталних компетенција представља заједнички задатак породице и образовних институција (Петровић, 2022). Код деце предшколског узраста ове компетенције подразумевају овладавање основним функцијама технолошких уређаја,

коришћење мултимедијалних ресурса прилагођених узрасту, као и примену технологије у решавању једноставних проблема и изражавању идеја.

Први контакт са медијским технологијама најчешће се остварује кроз игру, која представља доминантну активност у предшколском периоду (Станисављевић Петровић и Павловић, 2017; према Milenković, Dražić i Ristić, 2023). На тај начин се постепено развијају основне дигиталне компетенције деце. Само коришћење технолошких уређаја у контексту игре проширује могућности учења, како о непосредном окружењу, тако и о начинима коришћења савремених медија. Играње уз употребу технологије у породичном окружењу такође може подстицати процес учења (Кузмановић и сар., 2019).

4. 2. Утицај интернета и дигиталних уређаја на говорно-језички развој деце предшколског узраста

Интернет се дефинише као глобална мрежа међусобно повезаних рачунарских система која омогућава брз пренос и доступност информација (Briš i Šego, 2024). Од свог настанка крајем шездесетих година XX века, интернет је постепено постао један од кључних елемената савременог живота. Технолошки напредак и све већа доступност дигиталних уређаја довели су до значајног раста броја корисника интернета током последњих деценија (Internet Live Stats, 2016; НАКОМ и Ipsos, 2022; према Briš i Šego, 2024). Развој дигиталних технологија утицао је и на свакодневицу деце предшколског узраста.

Истраживања показују да деца приступ интернету остварују већ у раном детињству, а да се учесталост коришћења повећава са узрастом (Holloway и сар., 2013). Подаци указују да интернет и дигитални медији постају део окружења у којем дете расте, учи и комуницира, због чега је важно разумети њихов утицај на развој различитих способности, укључујући и развој говора. Првобитно је приступ интернету био највише повезан са употребом рачунара, док су данас мобилни телефони и таблети најзаступљенији уређаји код деце. Истраживања показују да велики број деце већ у првим годинама живота долази у контакт са екранима осетљивим на додир (Dardanou, 2020).

Савремени дигитални уређаји су једноставни за употребу и привлачни деци због интерактивности, визуелних ефеката и брзе смене садржаја. Одређени облици употребе интернета могу имати позитивне ефекте на развој детета. Када су дигитални садржаји усклађени са развојним могућностима детета и када подстичу активно учешће, могу допринети развоју језичких способности, предчиталачких вештина и ширењу речника (Apel & Masterson, 2004). Посебну вредност имају садржаји који комбинују говор, текст и визуелне елементе и који детету омогућавају истраживање, постављање питања и активно учење.

Резултати појединих истраживања указују да постоји повезаност између контролисане и смислене употребе интернета у раном узрасту и каснијих образовних постигнућа. Утврђено је да деца која користе дигиталне технологије у образовне сврхе могу показивати боље резултате у развоју читања, усвајању математичких садржаја и развоју појединих когнитивних способности (Cavanaugh, 2004, према Holloway и сар., 2013; Judge и сар., 2006, према Holloway и сар., 2013). Такође, поједине студије указују на могућу повезаност приступа интернету са развојем вербалних способности.

С друге стране, претерано време проведено уз дигиталне уређаје може имати неповољне последице на говорно-језички развој. Продужена изложеност екранима често смањује прилике за непосредну комуникацију са одраслима и вршњацима, што може ограничити развој језика и социјалних комуникацијских вештина (Apel & Masterson, 2004). Посебно је значајно то што деца у таквим ситуацијама имају мање прилика да усвајају језичке моделе кроз свакодневну интеракцију. Истраживања указују и да поједини облици дигиталне забаве, нарочито видео-игре које не подстичу размишљање, комуникацију и сарадњу, могу ограничити развој језичких способности (Bittman и сар., 2011, према Holloway и сар., 2013).

Недостатак друштвене интеракције и мања укљученост у активности које подстичу говор могу негативно утицати на формирање речника, критичко мишљење и способност решавања проблема. У том контексту, значајну улогу имају родитељи и васпитачи који својим избором садржаја, временом проведеним са дететом и подстицањем комуникације могу допринети да дигитални медији буду средство подршке, а не препрека говорно-језичком развоју детета.

5. МЕТОДОЛОШКИ ДЕО

5. 1. Циљ и карактер истраживања

Циљ истраживања је испитати улогу и ефекте савремених медија на развој говора деце предшколског узраста, као и утврдити на који начин планирана и педагошки осмишљена употреба медија може допринети богаћењу речника, развоју комуникативних вештина и наративних способности.

Сprovedено је акционо истраживање са елементима квалитативног и квантитативног приступа. Такође, истраживање има и експлоративни и дескриптивни карактер, јер се усмерава на сагледавање постојећег стања у пракси, као и на испитивање ефеката кратке педагошке интервенције.

5. 2. Сврха истраживања

Сврха истраживања је унапређивање васпитно-образовне праксе кроз формулисање препорука за планску, свесну и функционалну употребу савремених медија у циљу подстицања развоја говора код деце предшколског узраста.

5. 3. Предмет истраживања

Предмет истраживања је употреба савремених медија у предшколској установи и њихов утицај на развој говора и комуникативних вештина деце предшколског узраста.

5. 4. Задаци истраживања

У складу са постављеним циљем могу се дефинисати следећи задаци истраживања:

- утврдити које врсте савремених медија деца најчешће користе у вртићу;
- сагледати начин и ситуације у којима деца користе медије у свакодневним активностима;

- испитати ставове и праксу васпитача у вези са употребом медија у функцији развоја говора;

5. 5. Узорак истраживања

Узорак истраживања чини једна старија васпитна група са укупно 28 деце, као и 20 васпитача запослених у Предшколској установи „Пчелица“ у Сремској Митровици. Узорак је пригодан и омогућава дубљи увид у праксе у конкретном институционалном контексту.

5. 6. Методе и технике прикупљања података

Истраживање је засновано на квантитативном и квалитативном приступу. Примењене су метода посматрања - систематско посматрање децјег коришћења медија помоћу чек-листе и метода интервјуа - полуструктурисани интервју са васпитачима. Коришћени су следећи инструменти: полуструктурисани интервју за васпитаче, којим ће се добити подаци о ставовима и искуствима васпитача, као и о начинима увођења медија у активности усмерене на развој говора и чек-листа за систематско посматрање децјег коришћења медија током боравка у вртићу, која омогућава евидентирање учесталости и типова медијских активности.

5. 7. План истраживања

Истраживање је реализовано у следећим фазама:

- припремна фаза – израда инструмената, прибављање сагласности установе и родитеља;
- систематско посматрање деце уз примену чек-листе;
- интервјуисање васпитача, у терминима прилагођеним њиховим обавезама;
- анализа и интерпретација података – обрада добијених налаза и формулисање препорука.

Свака фаза је документована белешкама и описима релевантних запажања.

5. 8. Реализација истраживања

Истраживање је реализовано у природном вртићком окружењу током редовних активности и то у периоду од 23. 2. 2026. до 6. 3. 2026.г.

5. 9. Обрада и интерпретација података

Подаци добијени посматрањем и интервјуом обрађени су применом квалитативне анализе садржаја. Одговори васпитача су транскрибовани и потом тематски анализирани. Подаци прикупљени чек-листом квантитативно су систематизовани и приказани у табеларном облику.

Резултати истраживања интерпретирани су у светлу релевантних теоријских поставки и претходних истраживања, уз посебан осврт на импликације за унапређивање педагошке праксе.

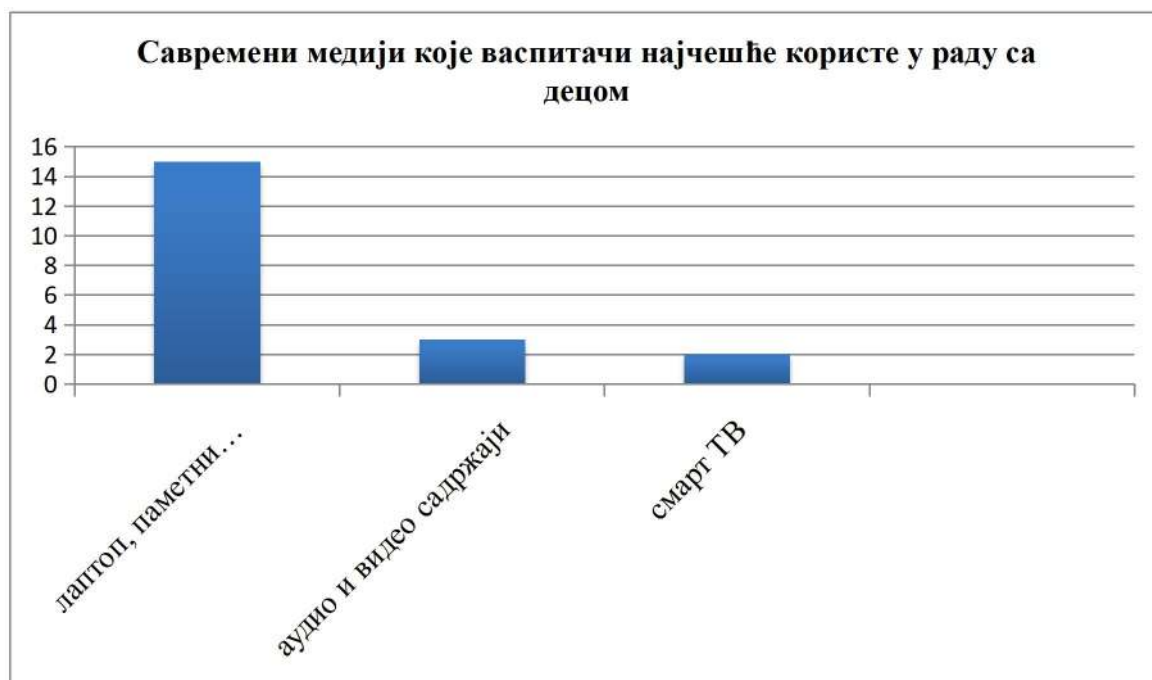
6. РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА СА ДИСКУСИЈОМ

а) Анализа резултата добијених интервјуом за васпитаче

На питање: Које савремене медије најчешће користите у раду са децом? васпитачи су одговарали на следећи начин:

- лаптоп, паметни телефон и интернет – 15 васпитача (75%);
- аудио и видео садржаје – 3 васпитача (15%);
- смарт ТВ – 2 васпитача (10%).

Графикон бр. 1 – Савремени медији које васпитачи најчешће користе у раду са децом

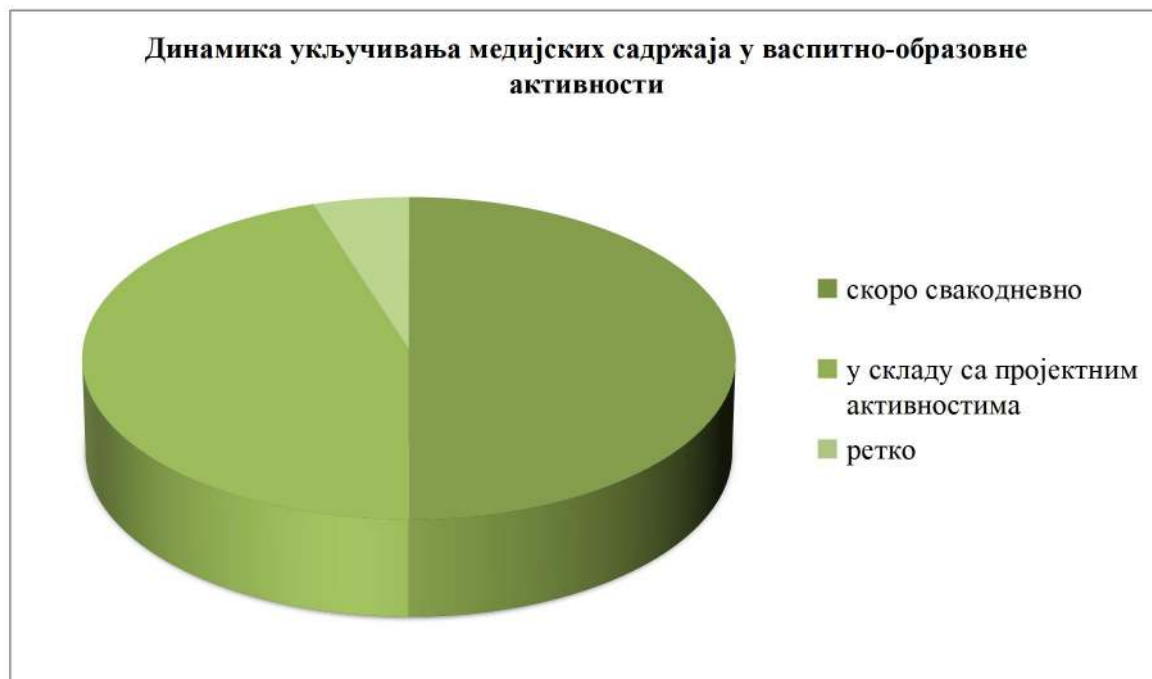
На основу оваквих одговора може се закључити како васпитачи од савремених медија у раду са децом најчешће користе лаптоп, паметне телефоне и интернет.

На питање: Колико често укључујете медијске садржаје у активности? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- скоро свакодневно – 10 васпитача (50%);

- када пројекат то изискује – 9 васпитача (45%);
- ретко – 1 васпитач (5%).

Графикон бр. 2 – Динамика укључивања медијских садржаја у васпитно-образовне активности

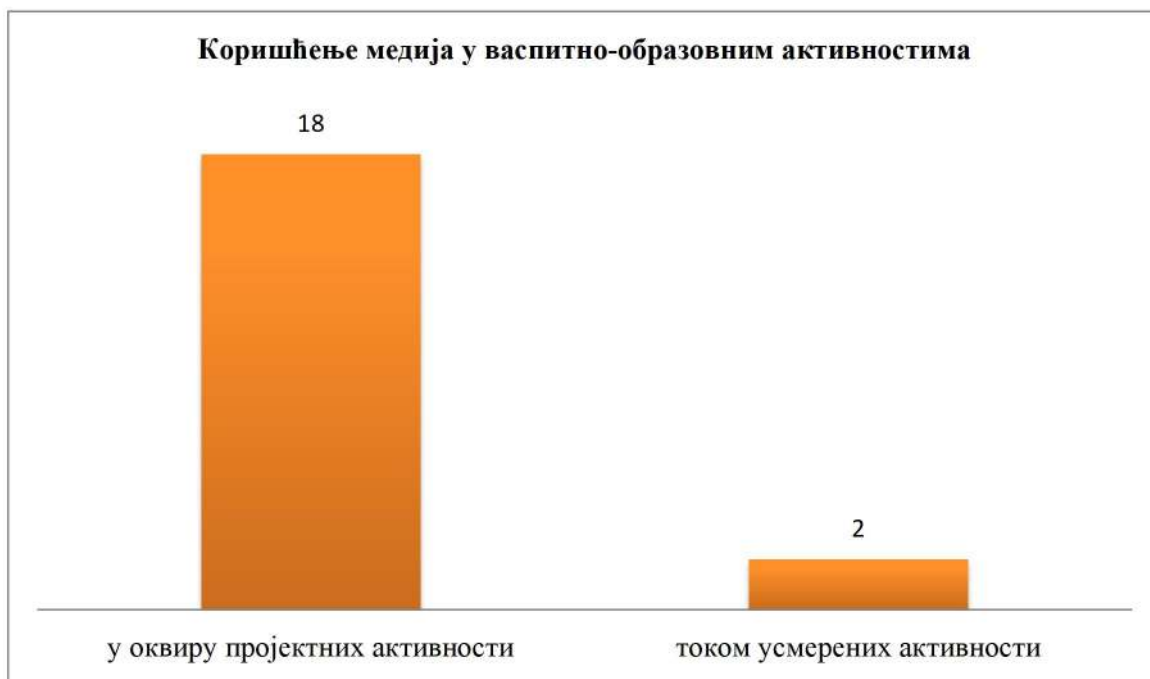

На основу оваквих одговора може се закључити како васпитачи у васпитно-образовном раду медијске садржаје користе скоро свакодневно и у складу са пројектним активностима.

На питање: У којим ситуацијама најчешће користите медије (слободна игра, усмерене активности, пројекти и сл.)? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- у оквиру пројектних активности – 18 васпитача (90%);
- током усмерених активности – 2 васпитача (10%)

Графикон бр. 3 – Коришћење медија у васпитно-образовним активностима

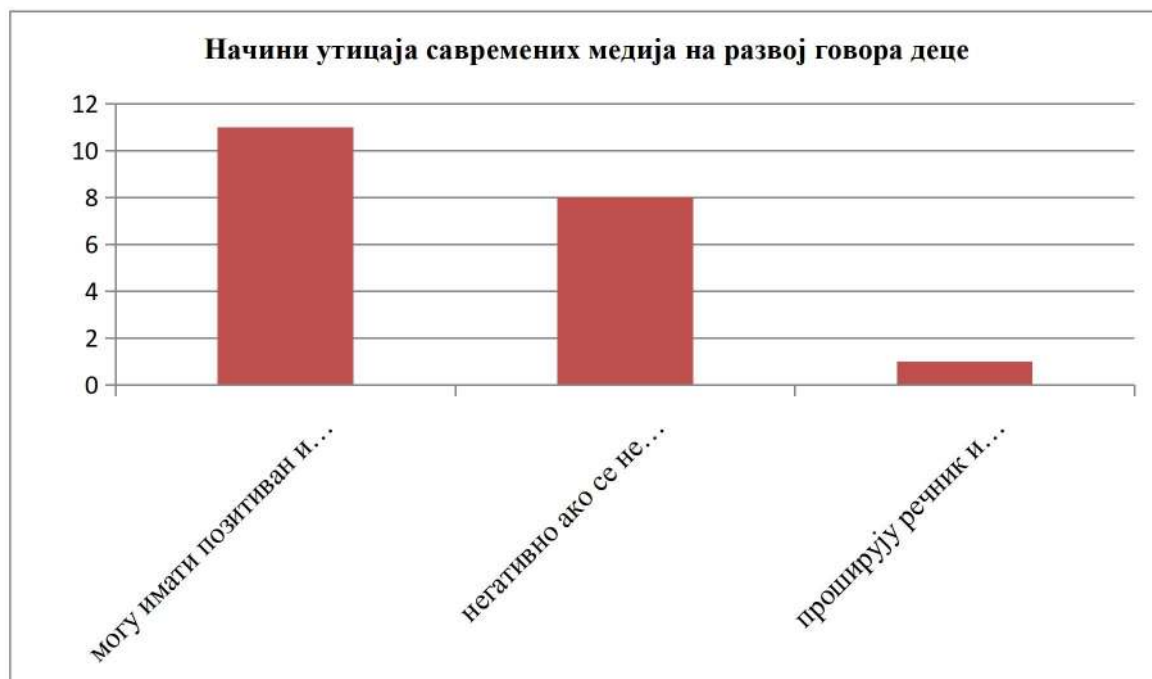

На основу оваквих одговора може се закључити како васпитачи медије користе у оквиру пројектних активности.

На питање: Сматрате ли да савремени медији утичу на развој говора деце? На који начин? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Да, утичу. Могу имати позитиван и негативан утицај – 11 васпитача (55%);
- Да, негативно ако се не контролише њихова употреба од стране одраслих - смањују директну комуникацију са одраслима и васпитачима – 8 васпитача (40%);
- Да. Проширују речник и подстичу децу на говор – 1 васпитач (5%).

Графикон бр. 4 – Начини утицаја савремених медија на развој говора деце

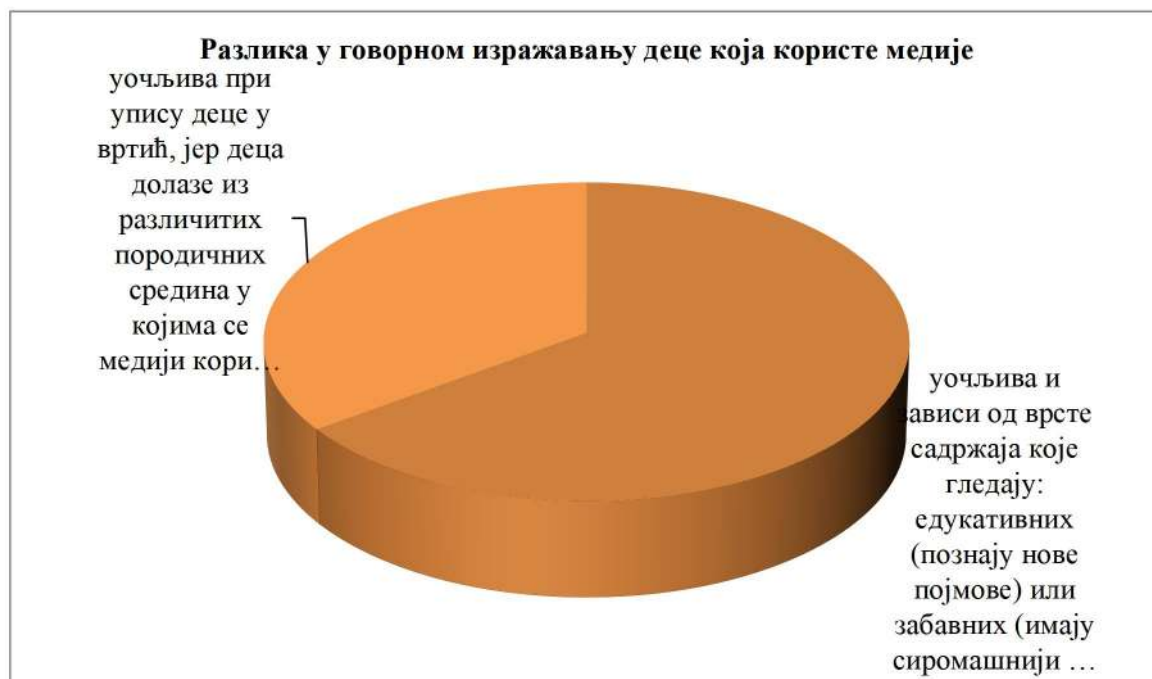

На основу оваквих одговора може се закључити како савремени медији према мишљењу васпитача могу имати позитиван или негативан утицај на развој говора деце, истичући како је негативан утицај присутан у ситуацијама када одрасли не контролишу њихову употребу што може резултирати смањеном директном комуникацијом деце са одраслима.

На питање: Примећујете ли разлику у говорном изражавању деце која чешће користе медије? Васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Да, али то зависи од врсте садржаја које гледају: едукативних (познају нове појмове) или забавних (имају сиромашнији речник) – 13 васпитача (65%);
- Да, али то се уочава при упису деце у вртић, јер деца долазе из различитих породичних средина у којима се медији користе на различите начине (врсте садржаја и учесталост коришћења) – 7 васпитача (35%).

Графикон бр. 5 – Разлика у говорном изражавању деце која користе медије

На основу оваквих одговора може се закључити како су васпитачи мишљења да позитивни или негативни утицај савремених медија зависи од врст садржаја које деца користе (едукативних или забавних), али и да је та разлика најуочљивија при упису деце у вртић јер деца долазе из различитих породичних средина у којима се медији користе на различите начине.

На питање: Које врсте медијских садржаја сматрате најподстицајнијим за развој речника и наративних способности? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Едукативни садржаји различитих врста – 11 васпитача (55%);
- Садржаји који подстичу питања, разговор и објашњавање – 7 васпитача (35%);
- Анимирани и аудио приче – 2 васпитача (10%).

Графикон бр. 6 – најподстицајнији медијски садржаји за развој говора деце

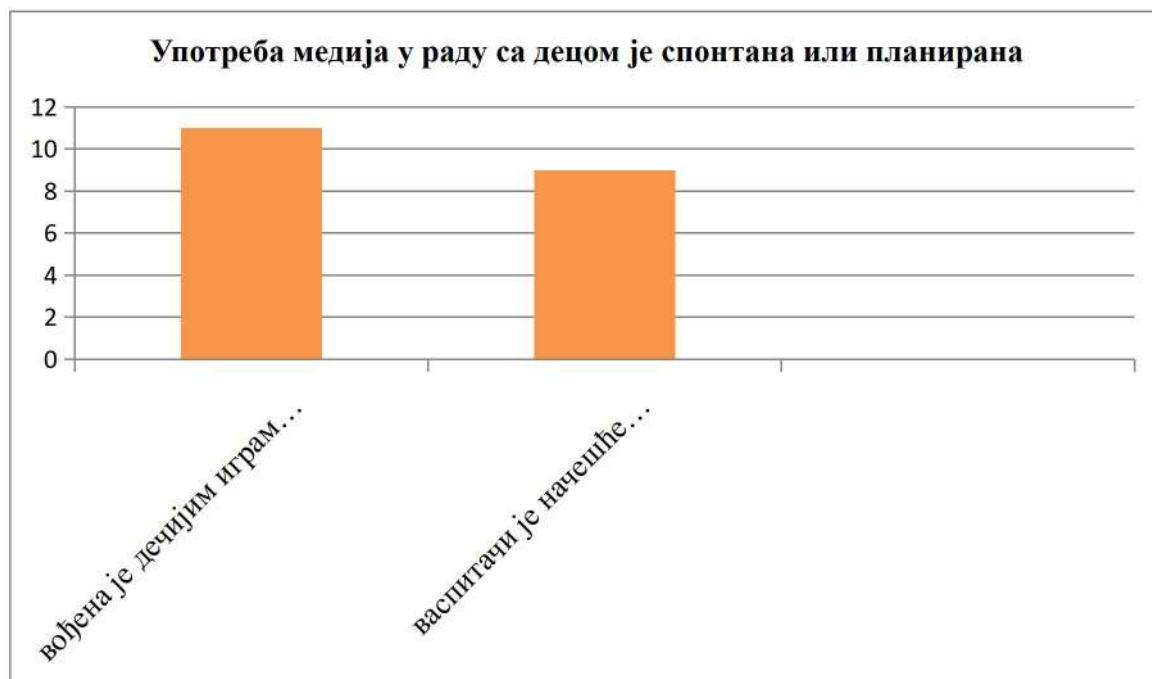

На основу оваквих одговора може се закључити како су васпитачи мишљења да су едукативни садржаји различитих врста најподстицајнији за развој говора деце, али и они који подстичу питања, разговор и објашњавање.

На питање: Да ли планирате употребу медија унапред или се она одвија спонтано? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Деца ме воде јер посматрам њихове игре у оквиру пројекта и на тај начин планирам употребу медија – 11 васпитача (55%)
- Најчешће планирам, али често се одвија и спонтано – 9 васпитача (45%).

Графикон бр. 7 – Употреба медија у раду са децом – спонтана или планирана

На основу оваквих одговора може се закључити како су васпитачи мишљења да је употреба медија вођена дечијим играма у оквиру пројекта на основу којих васпитачи планирају употребу медија, а са друге стране они су ти који их планирају или користе спонтано.

На питање: На који начин подстичете вербалну интеракцију током коришћења медија? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Водим разговор са децом, постављам питања, анализирамо коришћене садржаје – 12 васпитача (60%);
- Подстичем децу на изражавање личног мишљења и доживљаја – 5 васпитача (25%);
- Подстичем децу на описивање или препричавање садржаја – 3 васпитача (15%).

Графикон бр. 8 – Начини подстицања деце на вербалну интеракцију током коришћења медија

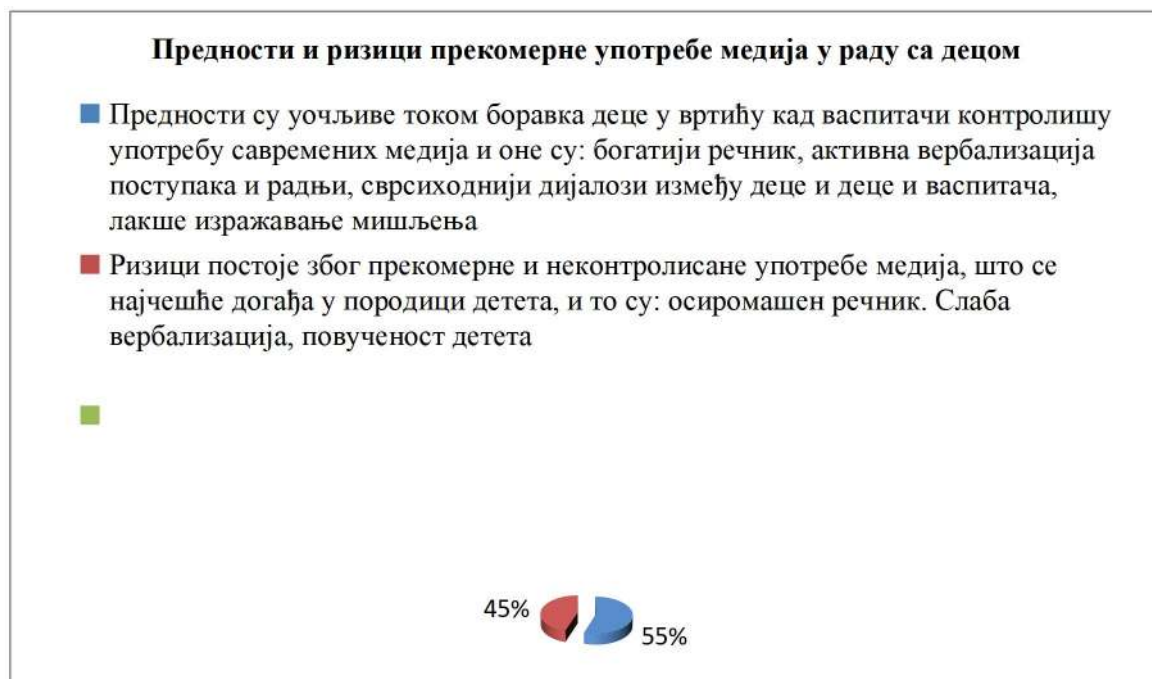

На основу оваквих одговора може се закључити како васпитачи најчешће разговарају са децом током коришћења медија, постављају питања и анализирају коришћене садржаје и на тај начин подстичу децу на вербалну интеракцију током коришћења медија.

На питање: Које су, по Вашем мишљењу, предности, а које ризици прекомерне употребе медија? васпитачи су на следећи начин одговарали:

- Предности су уочљиве током боравка деце у вртићу кад васпитачи контролишу употребу савремених медија и оне су: богатији речник, активна вербализација поступака и радњи, сврсиходнији дијалози између деце и деце и васпитача, лакше изражавање мишљења – 11 васпитача (55%);
- Ризици постоје због прекомерне и неконтролисане употребе медија, што се најчешће догађа у породици детета, и то су: осиромашен речник. Слаба вербализација, повученост детета – 9 васпитача (45%);

Графикон бр. 9 – Предности и ризици прекомерне употребе медија у раду са децом

На основу оваквих одговора може се закључити како савремени медији могу имати и позитивне и негативне утицаје на развој говора деце. Као предности васпитачи истичу богатији речник, активнију вербализацију поступака и радњи, сврсисходније дијалоге између деце, као и између деце и васпитача, као и лакше изражавање сопственог мишљења. Ови позитивни ефекти нарочито су уочљиви током боравка деце у вртићу, где је употреба савремених медија планска и под контролом васпитача.

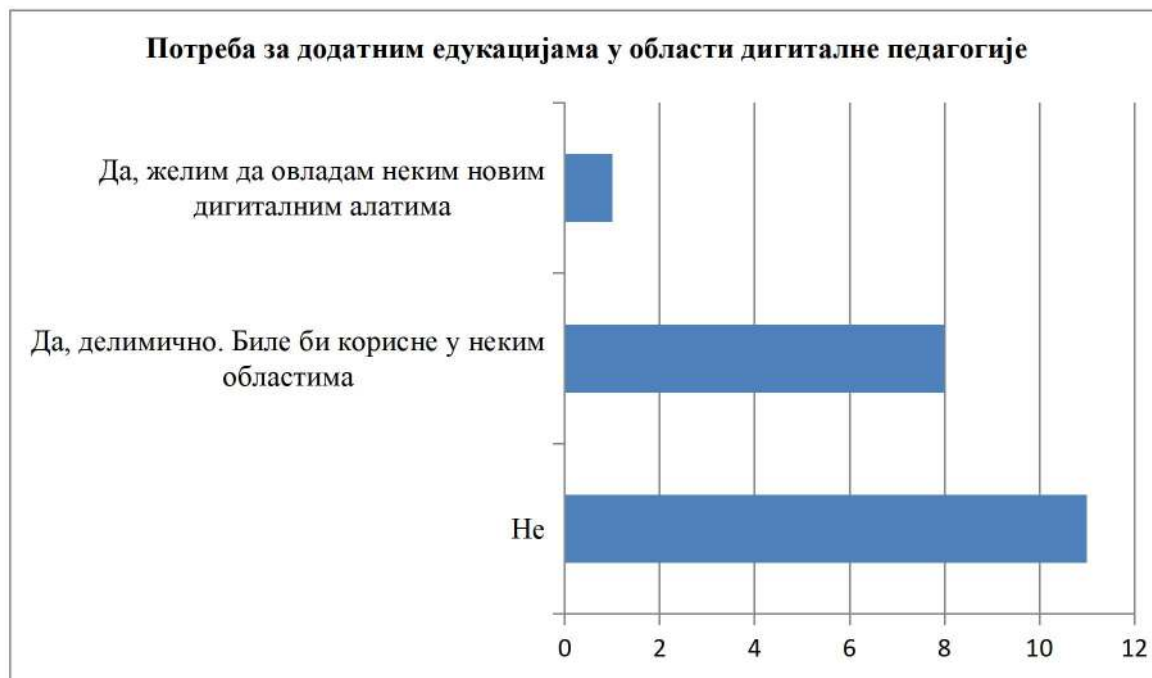
Истовремено, васпитачи указују и на одређене ризике који могу настати услед прекомерне и неконтролисане употребе медија, посебно у породичном окружењу. Као могуће последице наводе оскуднији речник, слабију вербализацију и повученост детета у комуникацији.

На питање: Сматрате ли да су Вам потребне додатне едукације у области дигиталне педагогије? васпитачи су на следећи начин одговорали:

- Не – 11 васпитача (55%);

- Да, делимично. Биле би ми корисне у неким областима – 8 васпитача (40%);
- Да, желим да овладам неким новим дигиталним алатима – 1 васпитач (5%).

Графикон бр. 10 – Потреба за додатним едукацијам у области дигиталне педагогије

На основу оваквих одговора може се закључити како су васпитачима додатне едукације у области дигиталне педагогије или непотребне, или делимично потребне, у смислу користи у неким областима.

На основу прикупљених одговора може се закључити да васпитачи у свом раду са децом користе савремене медије, пре свега лаптопове, паметне телефоне и интернет, углавном унутар пројектних активности и готово свакодневно. Употреба медија је најчешће планирана у складу са пројектима, али се дешава и спонтано, вођена дечијим интересовањем и игром.

Васпитачи истичу да медији могу имати и позитивне и негативне ефекте на развој говора деце. Позитивни утицаји огледа се у богатијем речнику, активнијој вербализацији, сврсисходнијим дијалозима између деце и између деце и васпитача, као и лакшем изражавању мишљења. Негативни ефекти јављају се пре свега у ситуацијама када одрасли

не контролишу употребу медија, посебно у породици, што може резултирати слабијом вербализацијом и смањеном комуникацијом са одраслима.

Васпитачи наглашавају да квалитет медијских садржаја значајно утиче на развој говора – едукативни и садржаји који подстичу питања, разговор и објашњење сматрају се најкориснијим. Током коришћења медија, васпитачи активно разговарају са децом, постављају питања и анализирају садржаје, чиме подстичу вербалну интеракцију и критичко размишљање.

Што се тиче додатних едукација у области дигиталне педагогије, мишљења васпитача су подељена: неке сматрају да су непотребне, док друге оцењују да би биле делимично корисне у одређеним аспектима рада са медијима и децом.

Закључак је да планирана и контролисана употреба савремених медија у вртићу може значајно допринети развоју говора и комуникативних вештина деце, али је неопходно пратити и смањивати могуће ризике, посебно у домаћем окружењу, као и континуирано унапређивати дигиталну писменост васпитача кроз циљане едукације.

b) Анализа резултата добијених чек листом

На основу података из чек-листе, могу се формулисати општи утисци и закључна разматрања:

Током посматрања уочена је изражена заинтересованост деце за садржаје који су представљени путем савремених медија. Деца су показивала активну пажњу, постављала бројна питања и коментарисала приказане садржаје. Посебно је била приметна њихова радозналост у вези са изгледом, понашањем и начином живота шумских животиња.

У комуникацији међу децом уочена је динамична размена мишљења и искустава. Деца су често повезивала нове информације са личним доживљајима, као што су сусрети са животињама у природи или искуства са кућним љубимцима. Уочено је и да деца користе нове појмове и речи које су се појављивале у медијским садржајима, што указује на позитиван утицај медија на развој речника и говорног изражавања.

Медијски садржаји су подстакли и симболичку игру. Деца су у игри опонашала понашање животиња које су видела у приказаним материјалима, што показује да су

садржаје разумела и интерпретирала на креативан начин. Васпитач је имао значајну улогу у усмеравању активности, постављајући подстицајна питања, објашњавајући непознате појмове и подстичући дискусију.

На основу уоченог може се закључити да су медији коришћени као средство подстицања учења, комуникације и игре, а не само као средство пасивног праћења садржаја.

Резултати посматрања указују да савремени медији, када се користе на осмишљен и педагошки оправдан начин, могу представљати значајно средство подршке учењу и развоју деце предшколског узраста. Уочено је да медији подстичу дечју радозналост, активну комуникацију, постављање питања и повезивање нових информација са личним искуством.

Посебно је значајна улога васпитача у усмеравању употребе медија. Постављањем подстицајних питања, објашњавањем непознатих појмова и подстицањем дискусије, васпитач омогућава да медијски садржаји постану средство за развијање мишљења, говора и разумевања. На тај начин медији се интегришу у васпитно-образовни процес као подршка истраживању и учењу.

Посматрање је показало да деца медијске садржаје не доживљавају само пасивно, већ их активно интерпретирају кроз разговор, игру и имитацију. То указује да медији могу подстаћи креативност, машту и симболичку игру када су правилно укључени у активности.

Сходно горе наведеном, може се закључити да је педагошки осмишљена и умерена употреба савремених медија у предшколској установи оправдана и корисна, посебно када је усмерена на подстицање активног учешћа деце, комуникације и повезивања нових знања са њиховим искуством.

7. ПРЕДЛОГ ПРОМЕНА ЗА УНАПРЕЂИВАЊЕ ПРАКСЕ

На основу резултата спроведеног истраживања може се закључити да савремени медији имају значајан потенцијал за подстицање развоја говора деце предшколског узраста, али само уколико се користе као средство за заједничко истраживање, комуникацију, размену искустава и грађење значења, а не као изолован извор садржаја или пасивног посматрања. Добијени резултати показали су да васпитачи најчешће користе дигиталне медије у оквиру пројектних активности, док се највећи допринос развоју говора уочава онда када медијски садржаји подстичу разговор, постављање питања, описивање, аргументовање, препричавање и заједничко тумачење искустава.

Полазећи од концепције Основа програма ПВО „Године узлета“, у којој се учење посматра као процес активног учешћа детета у заједници, а говор као средство комуникације, сарадње и разумевања света, предлажу се следеће промене у васпитно-образовној пракси:

- планирати употребу савремених медија као део реалног програма који произилази из интересовања деце и актуелних пројеката у групи, а не као унапред издвојену активност или садржај;
- медијске садржаје користити као подстицај за заједничко истраживање и комуникацију, на пример: фотографисање појава које деца уочавају током боравка напољу, снимање разговора са децом, претраживање информација о теми пројекта, слушање звучних записа или посматрање кратких видео-материјала који покрећу нова питања;
- након употребе медија организовати ситуације у којима деца разговарају о ономе што су видела, упоређују искуства, постављају питања, износе претпоставке, препричавају садржаје, описују догађаје или заједнички осмишљавају наставак приче;
- обезбедити да медији буду интегрисани са другим облицима дечјег изражавања, тако што ће деца након гледања, слушања или фотографисања настављати

истраживање кроз игру, драматизацију, ликовно изражавање, конструктивне активности, бележење симболима и разговор;

- у оквиру пројектног приступа омогућити деци да користе дигиталне алате за документовање сопственог учења (фотографије, аудио-снимци, кратки видео-записи, бележење идеја), како би имала прилику да се враћају сопственим искуствима, коментаришу их и уочавају промене у сопственом мишљењу и говорном изражавању;
- организовати простор тако да медији не буду издвојен центар активности, већ доступно културно средство у различитим просторним целинама, уз материјале који подстичу комуникацију, истраживање, симболичку игру и заједничко стваралаштво;
- развијати партнерски однос са породицом кроз укључивање родитеља у документовање пројеката, размену фотографија и искустава из породичног окружења, као и кроз заједничко промишљање о избору медијских садржаја који подстичу говорно-језички развој;
- оснаживати васпитаче за рефлексивно коришћење савремених медија кроз професионалне заједнице учења, анализу сопствене праксе, размену примера добре праксе и стручно усавршавање усмерено на подршку комуникацији и учешћу деце;
- континуирано документовати процес развијања програма и пратити на који начин употреба медија доприноси већој укључености деце у дијалог, развоју речника, способности описивања, постављања питања, договарања и изражавања личних доживљаја.

Предложене промене усмерене су ка развијању праксе у којој савремени медији нису замена за непосредну комуникацију, већ културно средство које проширује могућности деце за истраживање, изражавање, сарадњу и активно учешће у заједничком учењу. На тај начин подржава се развој говорно-језичких компетенција у складу са принципима реалног програма и концепцијом детета као активног и компетентног учесника у сопственом развоју.

7. 1. Предлог промена у оквиру пројекта реализованог у пракси

На основу резултата истраживања о утицају савремених медија на развој говора деце предшколског узраста, васпитно-образовна пракса је унапређивана кроз сврсисходно и планско интегрисање медија у пројектно учење у оквиру пројекта „Те фантастичне животиње“ који је реализован у средњој узрасној групи у вртићу „Лептирић“ који припада Предшколској установи „Пчелица“.

Пројекат је показао да деца најинтензивније развијају говор у ситуацијама које подразумевају заједничко истраживање, комуникацију, постављање питања, описивање, препричавање и размену личних искустава. У складу са тим, медији су коришћени као средство које проширује могућности истраживања и комуникације, а не као замена за непосредно искуство.

Током реализације пројекта, поред непосредног контакта са животињама и посета локалној заједници, деца су користила кратке едукативне видео-садржаје, дигиталне фото-приче, звучне записе оглашавања животиња, интерактивне презентације и аудио-приче, у функцији подстицања дијалога и заједничког грађења значења.

Слика бр. 1 - Коришћење едукативних видео-садржаја о животињама

Слика бр. 2 – Интерактивна презентација о исхрани животиња

Слика бр. 3 – Читање дигиталне приче о животињама

Након гледања или слушања медијских садржаја, у оквиру групе су организоване ситуације у којима су деца описивала уочено, упоређивала искуства, постављала питања, препричавала садржаје и заједнички креирала нове приче, чиме је медијски садржај постајао полазиште за комуникацију, а не њен крајњи продукт.

Након посете ветеринарској ординацији, деца су фотографисала значајне ситуације и уз подршку васпитача заједнички креирала дигиталну причу „Како помажемо животињама“, коју су потом усмено представљала у групи, чиме је подстакнуто вербално изражавање и повезивање искуства са симболичким представљањем.

Слика бр. 4 – Бележење искустава фотографским апаратом

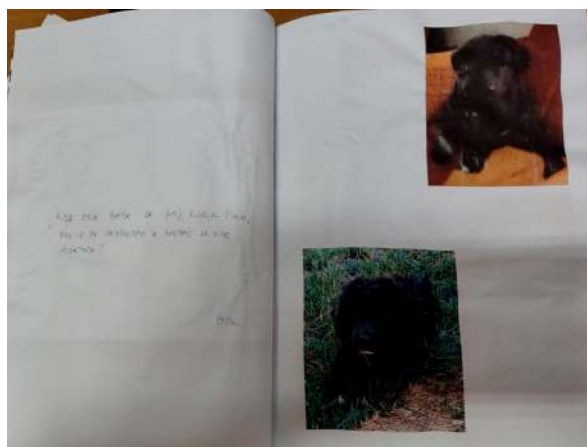
Слике бр. 5 и 6 - Деца праве шатор за заштиту животиња од Сунца

После истраживања животиња које живе у дворишту вртића деца су уз помоћ васпитача снимила неколико фотографија својих запажања.

Слика бр. 7 – Дечија фотографија животиње коју су пронашла у дворишту вртића

Посебан значај у пројекту имало је укључивање породице кроз заједничко документовање искустава у кућном окружењу (фотографије, кратки видео-записи, аудио-записи и коментари), чиме је омогућен континуитет комуникације између породице и вртића и додатно оснажена говорна размена у природним животним ситуацијама.

Слика бр. 8 – Фотографија са коментарем родитеља у Дечијем портфолију настала документовањем у породичном дому

Слика бр. 9 – Фотографија дечијег искуства коју су забележили родитељи детета

Оваквим приступом савремени медији постају средство за подстицање дијалога, описивања, препричавања и заједничког истраживања, а не изолована или пасивна активност. Пројектно учење на овај начин добија додатни квалитет у развоју говорно-језичких компетенција деце предшколског узраста.

Интеграција медија у реални програм омогућава деци активно учешће у документовању сопствених искустава, чиме се подржава развој комуникације, самопоуздања у говорном изражавању и способности повезивања непосредног искуства са симболичким изражавањем.

Укључивање породице у процес документовања доприноси континуитету учења између вртића и породичног окружења и ствара услове за природно одвијање говорно-језичког развоја кроз свакодневне интеракције. На тај начин савремени медији, када се користе плански, рефлексивно и у функцији заједничког учења, представљају значајан ресурс у унапређивању квалитета пројектног приступа у предшколској пракси.

ЗАКЉУЧАК

На основу теоријских поставки, анализе одговора васпитача и резултата систематског посматрања може се закључити да савремени медији заузимају све значајније место у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста. Васпитачи у свакодневној пракси користе различите дигиталне уређаје и интернет као извор информација, средство за приказивање едукативних садржаја и подршку реализацији пројектних активности. Употреба медија најчешће је планирана у складу са темом пројекта, али се често јавља и спонтано, као одговор на децју радозналост, питања и интересовања.

Резултати истраживања указују да савремени медији могу имати значајан позитиван утицај на развој говора деце. Кроз едукативне садржаје, разговор и анализу виђеног, деца усвајају нове појмове, проширују речник и развијају способност вербалног изражавања. Уочено је да медијски садржаји подстичу децу да постављају питања, коментаришу виђено и повезују нове информације са сопственим искуствима. Такође, медији могу бити подстицај за развој симболичке игре, јер деца често у игри имитирају ликове и ситуације које су видела у едукативним садржајима.

Посебно важан фактор у овом процесу представља улога васпитача. Према Основама програма предшколског васпитања и образовања (Године узлета, 2028) васпитач треба да проширује активности и учење деце тако што ће их мотивисати да користе дигиталне технологије у праћењу сопственог учења, као и да израђује са децом различите симболичке материјале. Активним учешћем, постављањем подстицајних питања, објашњавањем непознатих речи и подстицањем дискусије, васпитач усмерава децу да медијске садржаје не доживљавају пасивно, већ као средство за учење, истраживање и комуникацију. На тај начин медији постају интегрални део васпитно-образовног процеса и средство које доприноси развоју критичког мишљења, разумевања и говорног изражавања.

Са друге стране, резултати указују и на могуће негативне последице неконтролисане употребе медија, нарочито у породичном окружењу. Прекомерно и пасивно коришћење медија може довести до смањене комуникације са одраслима и мање прилика за развој говорних и социјалних вештина. Због тога је важно да употреба медија

буде умерена, пажљиво планирана и усмерена на квалитетне едукативне садржаје који подстичу активну комуникацију и размишљање.

Иако су мишљења васпитача о потреби додатних едукација у области дигиталне педагогије подељена, резултати указују да би континуирано стручно усавршавање могло допринети још квалитетнијој и сврсисходнијој примени медија у раду са децом. Развој дигиталне компетентности васпитача омогућава боље разумевање потенцијала и ограничења савремених медија, као и њихову адекватну интеграцију у васпитно-образовни процес.

На основу резултата истраживања, као и уочених могућности и ограничења у примени савремених медија у васпитно-образовном раду, могу се издвојити одређени предлози за унапређење праксе. Пре свега, неопходно је систематско и планирано укључивање дигиталних садржаја који су развојно примерени и који подстичу активну комуникацију, вербално изражавање и заједничко истраживање деце и васпитача. Посебан акценат треба ставити на брижљив одабир медијских садржаја, тако да они буду у функцији проширивања речника, развоја мишљења и подстицања интеракције, а не пасивне конзумације.

Поред тога, важно је континуирано стручно усавршавање васпитача у области дигиталне педагогије и медијске писмености, како би били оспособљени за критичку процену, избор и интеграцију медијских садржаја у свакодневни рад. Неопходно је и јачање сарадње са родитељима кроз саветодавни рад и заједничко усмеравање деце ка уравнотеженој и сврсисходној употреби медија, како у васпитно-образовној установи, тако и у породичном окружењу.

На тај начин се стварају услови да савремени медији у већој мери постану подстицајни ресурс у развоју говора и целокупног развоја детета, уз истовремено смањење ризика од њихове неконтролисане и пасивне употребе.

Свеукупно посматрано, може се закључити да савремени медији, када се користе на педагошки осмишљен и контролисан начин, представљају значајан ресурс у раду са децом предшколског узраста. Они могу подстаћи радозналост, комуникацију, развој речника и креативно изражавање деце, али је неопходно обезбедити њихову умерену и сврсисходну употребу, као и сарадњу васпитача и родитеља у усмеравању деце односа према медијима.

ЛИТЕРАТУРА

Андевски, М., & Вулетић, С. (2017). Преференција медија у свакодневном животу деце. У *Савремени живот детета* (стр. 178–196). Нови Сад: Висока школа струковних студија за образовање васпитача.

Apel, K., & Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine: Od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti – potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. Lekenik: Ostvarenje.

Briš, V., & Šego, J. (2024). Povezanost medija s govornim razvojem i s govornom kompetencijom djece predškolske dobi. *Marsonia: časopis za društvena i humanistička istraživanja*, 3(2), 71–84.

Burić, J. (2010). Djeca i mladi kao konzumenti masovnih medija: Etika i tržišne manipulacije potrebama mladih. *Filozofska istraživanja*, 30(4), 629–634.

Vasta, R., Haith, M., & Miller, S. (1995). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Влада Републике Србије. (2023). *Омогућити сигурно одрастање деце у сложеном медијском и дигиталном окружењу*. <https://www.srbija.gov.rs/vest/685932/omoguciti-sigurno-odrastanje-dece-u-slozenom-medijskom-i-digitalnom-okruzenju.php>

Vilotijević, M. (1999). *Didaktika 3*. Beograd: Učiteljski fakultet.

Vujaklija, M. (1980). *Leksikon stranih reči i izraza*. Beograd: Prosveta.

Вулетић, С., & Андевски, М. (2017). Дете у медијском окружењу. *Годишњак Факултета за културу и медије*, 9, 173–190.

Vulfolk, A., Iljuz, M., & Volkap, V. (2014). *Psihologija u obrazovanju I*. Beograd: Clio.

Golubović, S. (2012b). *Fonološki poremećaji*. Beograd: Društvo defektologa Srbije.

- Golubović, S. (2012c). *Razvojni jezički poremećaji*. Beograd: Društvo defektologa Srbije.
- Golubović, S. (2012d). *Poremećaji fluentnosti govora*. Beograd: Društvo defektologa Srbije.
- Dardanou, M. (2020). Use of touchscreen technology by 0–3-year-old children: Parents' practices and perspectives in Norway, Portugal and Japan. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1468798420938445>
- Žiropođa, Lj., & Miočinović, Lj. (2007). *Razvojna psihologija*. Beograd: Čigoja.
- Ilić, M., Nikolić, R., & Jovanović, B. (2006). *Školska pedagogija*. Užice: Učiteljski fakultet.
- Jurčić, D. (2017). Teorijske postavke o medijima – definicije, funkcije i utjecaj. *Mostariensia*, 21(1), 127–136.
- Кузмановић, Д., Златаровић, В., Анђелковић, Н., & Жунјић-Цицварић, Ј. (2019). *Деца у дигиталном добу: водич за безбедно и конструктивно коришћење дигиталне технологије и интернета*. Ужице: Ужички центар за права детета.
- Majdenić, V. (2019). *Mediji / Tekst / Kultura*. Zagreb: Ljevak.
- Mandić, D. (2003). *Didaktičko-informatičke inovacije u obrazovanju*. Beograd: Mediagraf.
- Mesec, I. (2010). *Razvoj jezika i govora od rođenja do sedme godine*. Zagreb: Planet Zoe.
- Миленковић, С. (2008). *Медији у образовању*. Рума: Графампромет.
- Миленковић, С. (2012). *Деца и медији*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача.
- Миленковић, С. (2010). *Методика развоја вербалне комуникације и говорног стваралаштва*. Сремска Митровица: Висока школа струковних студија за образовање васпитача.
- Milenković, S., Nikolić, Ž., & Čvorović, S. (2025). Deca ranog uzrasta kao konzumenti digitalnih medija u porodici i uloga roditelja. *Krugovi detinjstva*, 1, 28–44.
- Milenković, S., Dražić, D., & Ristić, M. (2023). Role of the Media in Learning of Preschool Children. U *Cukurova 11th International Scientific Researches Conference*. Adana.

Миленковић, С., & Ристић, М. (2023). Дигиталне технологије у развоју комуникације на матерњем језику предшколаца. У *Предшколска установа као професионална заједница учења – иновације, изазови и перспективе*. Алексинац.

Miliša, Z., Tolić, M., & Vertovšek, N. (2009). *Mediji i mladi: Prevencija ovisnosti o medijskoj manipulaciji*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.

Minić, S. G. (2017). Tablet tehnologije u obrazovanju. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta*, 11, 49–57.

McLuhan, M. (2008). *Razumijevanje medija*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

Основе програма ПВО – Године узлета. (2018). Београд: Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

Павловић Бренеселовић, Д. (2021). Дигиталне технологије у програму предшколског васпитања и образовања: шта нам је оквир нормалности? У *Васпитање и образовање у дигиталном окружењу*. Београд: Филозофски факултет.

Петровић, Г. (2022). Развијеност дигиталних компетенција ученика у домену безбедности. *Годишњак Педагошког факултета у Врању*, XIII(2), 37–51.

Popović, J. (2024). *Govorno-jezičke smetnje kod djece predškolskog uzrasta* (Master rad). Univerzitet Crne Gore, Filozofski fakultet, Nikšić.

Rade, R. (2003). *Poticanje ranog govorno-jezičkog razvoja*. Zagreb: Foma.

Rodek, S. (2007). Novi mediji i učinkovitost učenja i nastave. *Školski vjesnik: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 56(1–2), 165–170.

Rodek, S. (2011). Novi mediji i nova kultura učenja. *Napredak: časopis za pedagojsku teoriju i praksu*, 152(1), 9–28.

Stanković, D. (2008). Didaktički mediji. *Obrazovna tehnologija*, 2, 81–92.

Hansen, K., Kaufmann, R., & Walsh, K. (2001). *Kreiranje vaspitno-obrazovnog procesa u kojem dijete ima centralnu ulogu*. Podgorica: Pedagoški centar Crne Gore.

Holloway, D., Green, L., & Livingstone, S. (2013). *Zero to eight: Young children and their internet use*.

https://www.researchgate.net/publication/270583173_Zero_to_Eight_Young_Children_and_Their_Internet_Use

Чаврић, J. (2023). *Значај медија у васпитању деце предшколског узраста – перцепције родитеља и васпитача* (Мастер рад). Филозофски факултет, Нови Сад.

Čilić, A., & Brajković, A. (2021). Novi mediji u odgoju i obrazovanju – pozitivni i negativni aspekti primjene. U *Prozor u svijet obrazovanja, nauke i mladih: Zbornik radova sa druge međunarodne naučno-stručne konferencije* (str. 431–450). Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet.

Škarić, I. (1988). *Govorne poteškoće i njihovo uklanjanje*. Zagreb: Mladost.

ПРИЛОЗИ

Прилог бр. 1

Интервју за васпитаче на тему утицаја савремених медија на развој говора деце
предшколског узраста

Име испитаника (шифра): _____

Године радног искуства: _____

Датум интервјуа: _____

Поштовани васпитачи.

Интервју који је пред вама је анониман и користиће се искључиво у истраживачке сврхе. Циљ је да се сагледају ставови и пракса васпитача у вези са употребом савремених медија у функцији развоја говора.

Хвала Вам на издвојеном времену и труду!

Питања:

1. Које савремене медије најчешће користите у раду са децом?
2. Колико често укључујете медијске садржаје у активности?
3. У којим ситуацијама најчешће користите медије (слободна игра, усмерене активности, пројекти и сл.)?
4. Сматрате ли да савремени медији утичу на развој говора деце? На који начин?
5. Примећујете ли разлику у говорном изражавању деце која чешће користе медије?
6. Које врсте медијских садржаја сматрате најподстицајнијим за развој речника и наративних способности?
7. Да ли планирате употребу медија унапред или се она одвија спонтано?

8. На који начин подстичете вербалну интеракцију током коришћења медија?
9. Које су, по Вашем мишљењу, предности, а које ризици прекомерне употребе медија?
10. Сматрате ли да су Вам потребне додатне едукације у области дигиталне педагогије?

Прилог бр.2

Чек-листа за систематско посматрање децјег коришћења савремених медија

Место посматрања: _____

Датум: _____

Васпитна група (узраст): ____ старија _____

Посматрач: ____Марина Ђорђевић_____

Трајање посматрања: _____5 радних дана и то од _23.2. до 27.2.2026,
г. _____

Упутство:

Посматрач бележи присуство и начин коришћења савремених медија током редовних активности у вртићу. Означити ✓ уколико је понашање присутно и, по потреби, допунити кратким описом.

I Врста медија који се користе

Ред. бр.	Врста медија	Присутан (✓)	Кратак опис ситуације
1.	Едукативни видео садржаји		
2.	Интерактивне		

	презентације		
3.	Рачунар/таблет		
4.	Аудио садржаји (песме, приче)		
5.	Смарт ТВ		

II Начин коришћења медија

Понашање	Да	Не	Опис
Деца активно коментаришу садржај			
Деца постављају питања			
Деца препричавају садржај			
Деца имитирају ликове или ситуације			
Деца користе нове речи из садржаја			
Медији се користе пасивно (без вербалне			

интеракције)			
--------------	--	--	--

III Улога васпитача

Активност васпитача	Да	Не	Опис
Поставља подстицајна питања			
Подстиче дискусију			
Објашњава непознате речи			
Повезује садржај са искуством деце			
Ограничава време коришћења медија			

IV. Општи утисци посматрача

(Дескриптивни запис – уочене реакције деце, динамика комуникације, ниво укључености, специфични примери говорног изражавања)